POTOPA

Napsal: Henryk Sienkiewicz — Velký historický román

— Příbuzný můj nadobro byl poražen v Javorově samým Bohuslavem. Sotva že sám zdráv vyvaznul.

Nastalo ticho, jež přerušil teprve sám hetman:

— List je psán z Braňska, na útěku, ve zmatku — řekl — proto v něm není ani slova o síle Bohuslavově. Myslím, že musila býti dosti značná, když dva prapory a regiment pěchoty nadobro byly ubity — jak se dočítám. Avšak může být, že je Bohuslav neočekávaně zaskočil. Jistoty tento list nepodává...

— Pane hetmane — řekl na to kníže Michal — jsem jist, že Bohuslav chce celé Podlesí zabrat, aby je při vyjednávání jako léno obdržel. Proto zajisté vytrhl s takovou mocí, aby je mohl zabrati.

— Domněnku tu bylo by třeba opříti důkazy, kníže.

— Jiných důkazů nemám, než to, že Bohuslava znám. Nejde mu o Švédy, ani o Brandeburáky, jemu se stará o sebe. Bojovník je to nevšední, který doufá ve svou šťastnou hvězdu. Provincii chce získati, Januše pomstíti, slávou se pokrýti a k tomu mu je třeba značné síly. Proto je třeba na něho udeřiti, jinak on na nás udeří.

—Ke všemu je požehnání Boží nezbytno, řekl Oskierka — a požehnání Boží je při nas.

—Pane hetmane — řekl Kmitic. zpráv je třeba, pusťte mne s mými Tatary, a já vám zprávy přinesu. —

Oskierka, kterýž byl v tajemství zasvěcen a věděl, kdo jest Babinič, ihned návrh tento živě podporoval.

— Bůh ví! To jest znamenitá myšlénka! Takového muže a takového vojska je tam třeba. Jsou-li koně odpočaté.

Tu se Oskierka odmlčel, neboť ordonanční důstojník vešel do síně. —

— Pane hetmane — řekl — dva vojáci z praporu Horotkievičova žádají, aby mohli učiniti sdělení.

— Chvála Bohu! řekl pan Sapieha udeřiv se rukama po kolenou. Budeme mít také zprávy. Pusť je sem.

Po chvíli vešli dva petyhorci, otrhaní a zablácení.

— Od Horotkieviče? zeptal se Sapieha.

— Tak jest!

— Kde je teď?

—Zabit, a není-li zabit, nevíme, kde jest...

Vojvoda vstal, leč usedl ihned opět a počal se klidně vyptávati.

— Kde je prapor?

— Zničen knížetem Bohuslavem.

— Mnozí zahynuli?

— Nadobro jsme byli pobiti, někteří snad zůstali, ale byli zajati. Někteří praví, že plukovník uprchl, ale že je raněn, sami jsme viděli. My jsme utekli ze zajetí.

— Kde vás napadli?

— Pod Tykotínem.

— Proč jste se ve zdech nechránili, nejsouce dosti silní?

— Tykotín byl nám vzat.

Hetman si zaclonil oči rukou.

— Je mnoho lidu při Bohuslavu? —

— Čtyři tisíce jízdy kromě pěchoty a děl. Pěchota je velmi dobře zřízena. Jízda jela napřed a nás odvážela, ale my jsme šťastně prchli.

— Odkud jste utekli?

— Z Drohyčína.

— Milý soudruhu, vy jste opilý. Jak by se až do Drohyčína mohl Bohuslav dostati? Kdy vás porazil?

— Je tomu čtrnáct dnů.

— A je v Drohyčíně?

— Stráže jeho tam jsou. On sám zůstal zpět, neboť byl jakýs houf polapen, kterýž pan Kotčič vedl!

— Pannu Brzobohatou provázel — vykřiknul pan Kmitic.

— To vše jsou obvyklé události vojenské, jež nesmí nikoho zmásti. Vzácní pánové, nedomnívejte se že jsme utrpěli pohromu. Škoda těch praporů, pravda! — Ale stokrát větší škoda stihnouti mohla otčinu, kdyby nás byl Bohuslav daleko do vojvodstva zatáhnul. Jdou k nám. Jako hostinní hospodáři vyjdeme jim v ústrety. —

Tu obrátil se k plukovníkům:

— Podle mých rozkazů vše má být připraveno k odjezdu.

— Vše je připraveno — řekl Oskierka — jen koně osedlat a zatroubit k sedání.

— Ještě dnes na koně sedneme. Za svítání pojedeme nemeškajíce! Pan Babinič pospíší napřed s Tatary a co nejdříve nám podá zprávy. —

Kmitic sotva to zaslechl, již byl za dveřmi a za chvíli již s Tatary pádil k Rokytnu.

A pan Sapieha rovněž déle neprodléval.

Byla ještě noc, když se ozval táhlý zvuk trub, jízda i pěší vojsko daly se na pochod, a za nimi jela dlouhá řada vozů. První paprsky dne se odrážely od hlavní ručnic a od hrotů kopí.

Ubíral se regiment za regimentem, prapor za praporem velmi spořádaně. Jína odzpěvovala "hodinky," koně ržáli v ranním chladu, z čehož si vojáci věštili vítězství.

Srdce byla plna naděje, neboť to vědělo rytířstvo ze zkušenosti, že se pan Sapieha rozmýšlí, hlavou kroutí, každé předsevzetí na obě strany váží, ale když něco podnikne, že to provede, a když jde do boje, že poráží.

V Rokytně již lůžka po Tatarech vystydla, šli tudy předešlé noci a musili být už daleko.

Překvapovalo pana Sapiehu, že cestou bylo těžko se jich doptati, ač oddíl, čítající s dobrovolníky několik set lidí, nemohl projíti nepozorován.

Důstojníci, čím byli zkušenější, tím více obdivovali, že pan Babinič tak uměl lid svůj vésti.

— Jako vlk jde rákosím a jako vlk kouše! říkali, je to člověk neobyčejný.

A pan Oskierka, jenž, jak už bylo řečeno, věděl, kdo je Babinič, řekl panu Sapiehovi.

— Nadarmo na hlavu jeho Chovaňski cenu nevypsal. Bůh dá vítězství, komu chce, ale to je jisté že se Bohuslavu vojna s námi brzo zprotiví.

— Škoda jenom, že Babinič jako by byl do vody zapadl — odpověděl hetman.

Skutečně uplynuly tři dny bez jakékoli zprávy. Cestou stále přicházeli na jeho sledy, na vesnice tu i tam spálené, na mrtvoly visící na stromech. Šlechta místní přijížděla do tábora Sapiehova se zprávami, jež se příčily jedna druhé. Ten viděl jeden prapor a Bohem se dokládal, že kníže nemá více vojska, jiný viděl dva, tři prapory, a opět jiný viděl množství ohromné. Slovem byly to bájky, jaké si vypravují lidé, kteří se vyznají ve vojně a ve vojenském řemesle.

Tu a tam také viděli Tatary, ale zprávy o nich právě nejméně byly pravdě podobny. Vypravováno, že jeli nikoli za vojskem Bohuslavovým, ale před ním. Pan Sapieha se hněval, když před ním někdo vyslovil Babiničovo jméno a řekl Oskierkovi:

—Přechválili jste ho. Zlá to byla hodina, ve které jsem poslal pana Volodyjovského pryč; neboť kdyby byl zde, dávno by měl tolik zpráv, kolik bych chtěl. A to je větroplach, ne-li co horšího. Kdož ví, snad skutečně k Bohuslavovi přešel a jde před ním jako přední stráž.

Oskierka sám nevěděl, co soudit. Uplynul opět týden a celé vojsko došlo do Bialestoku.

Bylo poledne.

Přední stráže oznámily, že se nějaký oddíl blíží.

— Snad Babinič! zvolal hetman. Tomu dám na pamětnou.

Leč nebyl to Babinič. V táboře však nastal takový ruch příchodem mnoho oddílů, že pan Sapieha se šel podívat, co se děje.

Zatím již šlechtici z různých praporů dobíhali a volali:

— Od Babiniče! Zajatci! Celý houf! Mnoho lidí pobil.

A již viděl hetman množství lidí na vyschlých ušpiněných koních. Obklopovali asi tři sta zajatců svázaných. Jezdci vyhlíželi strašlivě.

Byly to spíše lidské stíny, než lidé. Otrhaní, polo nazí, vyhublí tak, že jim bylo možno kosti počítati, šli jako polo mrtví, lhostejni ke všemu, ano i k svistění karabáče, který jim protínal kůži, i k divokému vřeštění tatarskému.

— Kdo jsou ti lidé? zeptal se hetman.

— Vojsko Bohuslavovo! odpověděl jeden z Kmiticových dobrovolníků, kteří s Tatary zajatce doprovázeli.

— A kde jste jich tolik nabrali? —

— Ještě nám polovina cestou únavou padla.

V tu chvíli se přiblížil starší Tatar, udeřiv čelem o zem, podal panu Sapiehovi list.

Hetman nečekaje, rozlomil pečeť a počal čísti:

"Jasně velmožný pane hetmane! Že jsem list ani vzkaz dosud neposlal, proto se stalo, že jsem šel před vojskem Bohuslavovým, nikoli za ním, a že jsem chtěl větším houfem jeho vojska posloužiti."

— To je ďábel! — řekl hetman — místo aby jel za knížetem, před něho se dostal.

— Je to chlapík! dodal Oskierka.

Hetman četl:

"Jakkoli to byla nebezpečná cesta, neboť pojezdy široce postupovaly, dostal jsem se ku předu, zničiv dva pojezdy úplně a nikoho neživě, tím jsem knížeti veliký zmatek způsobil, neboť odtud se domnívá, že je obklopen a že lezdo záhuby."

— Tedy odtud nenadálé couvání! zvolal hetman. To je ďábel! Sám ďábel!

Leč už opět četl dále a zvědavěji:

"Kníže nechápaje, co se stalo, ztrácel hlavu a posílal podjezd za podjezdem, kteréž podjezdy my jsme strašně škubali, tak že se žádný nevrátil v tom počtu, jak byl vypraven. Jda napřed, sbíral jsem mu potravu, rozkopával jsem mu mosty a hráze, tak že jen velice namáhavě postupovali mohli a nespali, nejedli, nemajíce ani v noci, ani ve dne chvíle bezpečné. Z tábora se odvážiti nemohli, neboť neopatrné moji Tataři sebytali, jakmile tábor usnul, ukrutně z houští vyli, a tábor Bohuslavův domnívaje se, že velké vojsko ho obklopuje, po celé noci na útok připraven býti musil. Tím je kníže přiveden v zoufalství, neví, co počít, kam jít a kam se obrátit — proto je třeba rychle na něho udeřiti, dokud postrach nemine. Vojska měl šest tisíc mužů, ale asi o tisíc přišel. Koně mu padají. — Jízda je dobrá, pěchoty slušné. Bůh však dal, že to den ze dne řidne, a jestli vojska naše je dosáhnou, rozletí se vojsko Bohuslavovo. Vozy knížecí a část spíže v Bialymstoku jsem zachytil s dvěma děly mnoho věcí jsem potopit musil, poněvadž v pochodu na překážku byly. Kníže zrádce od ustavičné zlosti onemocněl a sotva na koni seděti může, zimnice ho neopouští ve dne v noci. Pannu Brzobohatou zajali, ale jsa chorý, Bohuslav cnost její ohrožovati nemůže. Zprávy takové i sdělení o zoufání Bohuslavově jsem zvěděl od zajatců, kteréž moji Tataři připékali, a kteří vše pravdivě opakovati budou, znovu-li budou připékáni. Pročež služby své pokorně vzácnému pánu a hetmanovi svému vzkazuji a za odpuštění — jestli jsem v něčem pochybil, prosím. Tataři jsou dobří vojáci, a vidouce mnoho kořisti, ochotně slouží. —

— Jasně velmožný pane — řekl Oskierka — zajisté už méně litujete, že tu Volodyjovski není, neboť ani ten se tomuto vtělenému ďáblu nevyrovná.

— To jsou překvapující věci! řekl pan Sapieha, bera se za hlavu. Jen jestli nelže?

—To je ctižádostivý muž. On vojvodovi vilenskému pravdu do očí říkal, nedbaje, je-li mu to milé nebo ne. Hle, to je samý způsob jako s Chovaňským, jen že měl Chovaňský patnáctkrát více vojska.

—Je-li to pravda, je třeba vyraziti co nejdříve — řekl Sapieha.

— Dokud se kníže nevzpamatuje. —

— Jeďme pro Boha! Tamtomu rozkopává hráze a mosty, tož ho dohoníme.

Zajatci, kteréž Tataři v houfu drželi, vidouce před sebou hetmana, počali plakati, naříkati, bídu svou ukazovati a různými jazyky o milost prositi. Byli mezi nimi Švédové, Němci i Škotové. Pan Sapieha je odňal Tatarům, dal jim jísti a dával se jich vyptávati bez přismahování.

Výpovědi potvrdily pravdivost slov Kmiticových. Všecko vojsko tedy s velkou prudkostí spěchalo ku předu.

XIX.

Následující relace došla ze Sokolky a zněla krátce:

"Kníže, aby vojska naše v omyl uvedl, předstíral pochod ke Ščučínu, kam podjezd vyslal. Sám s hlavní silou šel do Janova a tam se mu dostalo posily, kterou mu kapitán Kyritz přivedl. Osm set mužů dobré pěchoty. Od nás je knížecí ohně viděti. V Janově bude týden odpočívati. Zajatci praví, že je Bohusav odhodlán dáti se do boje. Zimnice stále jím třese." —

Po obdržení této zprávy pan Sapieha zbytek vozů a děl zůstavil na místě a rychle pospíšil s vojskem do Sokolky — a konečně stanula obě vojska proti sobě tváří v tvář. Předvídáno již, že je bitva neodvratná, neboť jedni nemohli již déle prchati a druzí stíhati. — Nyní jako zápasníci, kteří po dlouhém honění se mají popadnout za bedra, leželi proti sobě, lapajíce po vzduchu a odpočívali.

Když hetman uzřel Kmitice, uchopil ho za ramena a řekl:

— Již jsem se na vás hněval, že jste tak dlouho o sobě zprávu nedával, ale vidím, že jste více dokázal, než jsem se naditi mohl; i dá-li Bůh vítězství, vaše bude, nikoli moje. Šel jste jako anděl strážce za Bohuslavem.

Kmiticovi zaleskly se oči zlověstným světlem.

— Jsem-li mu andělem strážcem, musím být i při jeho skonání!

— Bůh rozsoudí — řekl vážně hetman, ale chceš-li, abych vám požehnal, stíhejte nepřítele otčiny, nikoli nepřítele osobního.

Kmitic se mlčky uklonil, ale nebylo znáti, že by pěkná slova hetmanova na něho byla zapůsobila. Tvář jeho, jež jevila neúprosnou nenávist, byla ještě hrozivější, jelikož namáháním při stíhání Bohuslava ještě více vyhubla. Druhdy se ve tváři té zračila jenom odvaha a smělost, nyní byla přísnou a hněvivou. Snadno jsi uhodnul, že komu tento člověk v duši pomstu slíbil, se na pozoru míti musí, byť byl i Radzivillem.

A mstil se již strašlivě. Služby Sapiehovu vojsku prokazal veliké. Dostav se před Bohuslava, odvrátil ho od původního plánu, zmýlil jeho výpočty, vpravil mu přesvědčení, že je obklopen. Šel před ním ve dne i v noci. Podjezdy jeho ničil, k zajatcům byl bez milosrdenství. V Sěmiatyczích, v Borkách, v Orli a u Bielska za hluboké noci napadl celý tábor.

Ve Vojškách, nedaleko Zabludova, na radzivillovské půdě vpadl jako bouře do stanu knížecího, tak že Bohuslav, jenž byl právě k obědu zasedl, bezmála by se byl dostal do jeho rukou, a jen panu Sakoviči děkoval, že odnesl zdravou hlavu. Pod Bialymstokem zmocnil se Kmitic vozů a zásob knížecích.

Vojsko jeho unavil, podesil, vyhladověl. Výborná pěchota německá a jízda švédská, kterou Bohuslav s sebou vedl, vracely se podobny kostlivcům, popleteny, ve strachu, nevyspalé. Vzteklé vytí Tatarů a dobrovolníků Kmiticových rozléhalo se před nimi, se strany, ze zadu, ze předu. Sotva unavení vojáci oči přivřeli, hned zas se musili chopiti zbraní. A bylo čím dál hůře.

Drobná šlechta, která obývala okolí, spojovala se s Tatary, trochu z nenávisti k biržanským Radzivillům, trochu ze strachu před Kmiticem, neboť ty, kdo se na odpor stavěli, trestal beze vší míry. Síly jeho rostly, kdežto Bohuslavových ubývalo.

Kmitic uzavřel všecky cesty, vedoucí z Janova do Sokolky, Korožína, Kužnice a Suchovole. Okolní lesy, houštiny a rákosí obsadili Tataři. List nemohl býti pronesen, žádný vůz s potravou nemohl býti provezen — Bohuslav sám spěchal do boje, dokud vojsko jeho nesní poslední zásoby.

Leč jako člověk bystrý a všelikých intrik znalý, rozhodl se, že nejprve zkusí vyjednávání. Nevěděl ještě, že pan Sapieha v praktikách toho druhu o mnoho jej rozumem a zběhlostí převyšuje. — Jménem knížete Bohuslava přijel do Sokolky pan Sakovič, podkomoří a starosta smiaňský, dvořenín a osobní přítel jeho. Přivezl s sebou listy i zmocnění k uzavření míru.

— Pán můj, kníže na Birži a na Dubinkách podkoní velkého kní

Trpící sestry

Na zdraví vašem blaho rodin závisí a proto trpíte-li některou tak zvanou ženskou nemocí jako je: bolest při měsíčném, nepravidelné, dlouho trvající, příliš časté neb příliš skrovné měsíčné, bělotok, tlak dolů v mateřském ústroji jako by z vás chtělo něco vypadnout, pálení a svědění a jiné bolestné pocity v mateřském ústroji, změna života, ženská slabost neb máte-li bolesti v kříži, hlavě a bocích; pálení ve slabinách; pálení v rukách a nohách, pocity horka a zimy, omdléváte-li, trpíte-li revmatismem, zlatou žilou a jinak jste nemocné vězte, že vám mohu poskytnouti levné domácí léčení, které můžete užívati doma, pohodlně, bez zdržování od práce, aniž kdo zví by o tom co věděl, a které již mnohou ženu zachránilo od pobytu v nemocnici a od OPERACE. Každé ženě, matce a dívce, která mi dopíše, pošlu knížečku o ženských nemocech, všechna potřebná vysvětlení a vzorek léku na zkoušku na několik dní ZCELA ZDARMA, aniž by tím byla nějak vázána co objednati. Léčení jest ceny mírné, tedy i ta nejchudší trpitelka si je může opatřiti. Pište hned, česky nebo anglicky, na adresu:

MARIE VOTYPKA,

Dept. 10, SOUTH BEND, INDIANA

— Get rid of dandruff —

it makes the scalp itch and the hair fall out. *Be wise* about your hair, cultivate it, like the women in Paris do. They regularly use

ED. PINAUD'S EAU DE QUININE

the wonderful French Hair Tonic. Try it for yourself. Note its exquisite quality and fragrance. Aristocratic men and women the world over use and endorse this famous preparation. It keeps the scalp clean and white and preserves the youthful brilliancy of the hair.

Buy a 50c bottle from your dealer—or send 10c to our American Offices for a testing bottle. Above all things don't neglect your hair.

PARFUMERIE ED. PINAUD, Dept. M — ED. PINAUD Bldg., New York

JOS. BLISS & SON CO.

Založen 1894.

Již 22 let zdatilého prodávání a kupování živého dobytka v tomto trhu uplynulo. V každém oddělení zaměstnávají zkušené prodavače a pomocníky. Asi 65 procent zasilatelů, kteří se na Blissa s úplnou důvěrou obrátili, připadá na Čechy. F. E. Bliss a mezi krajany dobře známý Henry Doležal, prodávají hovězí. Wm. (Bill) Royer, uznaný za jednoho mezi nejlepšími, prodává prasata. Počet zasilatelů stále roste, co to znamená? Ptejte se svého souseda, pro kterého uzavřeli prodej nebo koupi. Pište česky, krajan Doležal Vám ochotně poslouží. "Uspokojivé prodeje a rychlý výkaz."

Vám k službám,

JOS. BLISS & SON CO.

kommissionář živým dobytkem. 17-1f

230 232 New Exchange Building

Long Distance Telefon No. 300 — SOUTH OMAHA, NEB.

Pozor! Pozor!

Buďte bedlivými, když opouštíte káru a neobcházejte ji nikdy zadem, dokud jste se dříve nepřesvědčili, že nejede jiná kára opáčným směrem. Nepozornost může snadno býti příčinou vážné nehody. Pomozte nám svým počkáním, zabránit možnému případu neštěstí.

Omaha & Council Bluffs Street R.R. Co.

Přijme se 50,000

farmářských dělníků zkušených-ihned na farmy v západní Kanadě

aby nahradili mladé farmáře, kteří se dali naverbovat pro válku. Dobrá mzda a práce zajištěna na celou sezonu.

Není žádného nebezpečí nebo možnost odvodu k vojsku v Kanadě

Odporučení požadováno ode všech žadatelů. O zvláštní železniční jízdné a jiné ponaučení obraťte se na:

W. V. BENNETT,
Room 4, Bee Bldg., Omaha, Neb.
oprávněný kanadský vládní jednatel.

Do východní Kanady není potřeba žádných průvodních listin (pasů).

DOBRÉ PIVO JEST ZNAMENITÝ LÉK

FREMONT BREWING CO.

FREMONT, NEBRASKA,

vyrábí a lahvuje Plzeňské pivo. Co se týče chuti a jakosti, jest nejbližší importovanému.

Součástky tohoto piva, nejlepší slad, dělán z nejlepšího ječmene v našem pivovaře a pravý český žatecký chmel jest používán. Obsahuje 3 procenta lihu a jest doporučován mnohými lékaři.

Chcete-li sobě pochutnati, objednejte sobě jednu bednu.

E. H. Vrána & Co.

architekti a inženýři.

Vyhotovují plány na všecho druhu budovy — velké obsivadoné obchodní budovy, školy, kostely a jiné. Inženýrskou práci jako stoky a podobné.

Úřadovna: 675-77 Brandeis Bldg., OMAHA, NEBR.